

REACTIE OP CONCEPT RAPPORT JURIDISCHE DRUK EN SLAPP'S

GIB is geschrokken van het feit dat zij in verband wordt gebracht met disproportionele juridische druk en SLAPP'S. Uit de concepttekst leidt GIB af dat u bent afgegaan op de eenzijdige informatie van Zembla. Er is geen sprake van enige kritische beschouwing en veel van de geciteerde bronnen in de voetnoten zijn hyperlinks naar de website van Zembla/BNNVARA of andere kranten waarmee Zembla heeft samengewerkt. Kennelijk is FPU al maanden bezig met dit concept-rapport. GIB wordt vervolgens pas enige dagen voor publicatie benaderd om te reageren. GIB benadrukt dat de zaak waar u over schrijft omvangrijk en complex is, met veel technische begrippen en omvangrijke processtukken. Het is dan ook niet mogelijk om in het door u gegeven korte tijdsbestek alle (nodige) nuances te kunnen bespreken. In deze reactie beschrijft GIB dan ook de hoofdlijnen.

GIB hoort niet thuis in een publicatie die over disproportionele juridische druk of SLAPP's gaat. Journalisten moeten uiteraard misstanden aan de kaak kunnen stellen. Die vrijheid is niet onbeperkt, en dat is ook noodzakelijk in een democratische samenleving. Daar waar sprake is van publicaties met daarin feitelijke onjuistheden, lichtvaardige verdenkingen en/of het toebrengen van schade aan private partijen, moeten dergelijke partijen zich ook kunnen verweren.

Op 6 februari 2020 "onthult" Zembla in haar uitzending dat GIB afval zou dumpen in een natuurplas. GIB zou met de toepassing van haar product granuliet volgens Zembla illegaal handelen. Zij zou de top van het ministerie zover hebben gekregen om hierin mee te gaan. Voorafgaand aan de eerste uitzending staat al vast dat Zembla het bij het verkeerde eind heeft. Zowel GIB als het bevoegd gezag en de ILT hebben Zembla voorafgaand aan de uitzending laten weten dat granuliet al jaren conform de regelgeving wordt toegepast, dat het bevoegd gezag dit veelvuldig heeft bevestigd en dat van illegaal handelen geen sprake is.

In de uitzending stelt Zembla glashard dat granuliet niet zou deugen en schadelijk zou zijn, dat het niet onder de wettelijke definitie van "grond" zou vallen, en dat GIB zich schuldig zou hebben gemaakt aan milieudelicten en valsheid in geschrifte. In de uitzending van Zembla komen meerdere deskundigen aan het woord, waaronder de in uw concept-rapport genoemde heren Biezeveld en Harmsen. Het concept-rapport vermeldt niet dat beiden zijn afgegaan op de eenzijdige informatie die zij van Zembla hebben ontvangen. Zij hebben geen zelfstandig onderzoek verricht.

De heer Biezeveld (oud-milieuofficier van justitie en emeritus hoogleraar milieurecht) beschuldigt GIB in de uitzending van het opzettelijk plegen van meerdere strafbare feiten waarop volgens hem een gevangenisstraf van maximaal zes jaar staat. Tijdens een latere bijeenkomst in de Tweede Kamer roept Biezeveld zelfs expliciet op om aangifte te doen tegen de directeur van GIB.

De eerste uitzending is de opmaat naar een lange reeks van artikelen (meer dan 100 in vier jaar tijd) alsook tweets, radio-optredens en podcasts waarin de feitelijke onjuistheden en beschuldigingen aan het adres van GIB worden herhaald, ondanks het feit dat in de tussentijd steeds rapporten en rechterlijke uitspraken verschijnen die keer op keer het tegendeel bevestigen.

Na de eerste uitzending heeft GIB zowel Biezeveld als Zembla herhaaldelijk benaderd en verzocht een en ander vrijwillig te rectificeren. Zij hebben dat stelselmatig geweigerd.

GIB heeft een klacht ingediend tegen Zembla bij de Raad voor de Journalistiek. De Raad acht de klacht gegrond en stelt vast dat de handelwijze van Zembla heeft geleid tot:

"[...] eenzijdige, onevenwichtige en tendentieuze berichtgeving, waarbij de door klagers verstrekte informatie op onvoldoende adequate wijze is verwerkt. Zembla heeft daarmee journalistiek onzorgvuldig gehandeld. Dit brengt ook mee dat Zembla een passende

*rechtzetting had behoren te publiceren, waarin zij duidelijk had moeten maken dat de publicaties verwijtbaar onvolledig waren. Zembla heeft dit ten onrechte niet gedaan. [...]*¹.

In het concept-rapport wordt overigens de indruk gewekt dat het gegronde verklaarde gedeelte bijzaak is, onder vermelding van het ongegrond verklaren van een klein deel van de klacht dat ziet op de schending van de privacy van klagers door het noemen van de achternaam Bontrup. Dat laatste is vanzelfsprekend de bijzaak.

Een tweede klacht van GIB tegen Zembla wordt niet behandeld door de Raad omdat Zembla na de eerste uitspraak als een slecht verliezer plotseling besluit uit de Raad te stappen. In het concept-rapport wordt in voetnoot 14 gesteld dat de reden daarvoor zou zijn dat de Raad zou worden gebruikt om met advocatenteams juridische geschillen uit te vechten met grote belangen en hoge schadeclaims. Dat is echter een onjuist argument. Het is (en was) niet mogelijk om bij de Raad schadevergoedingen af te dwingen en het is heel gebruikelijk dat men zich bij de Raad laat vertegenwoordigen door een advocaat. Ook was de Raad wel degelijk goed geëquipeerd. De enige reden dat BNNVARA de Raad verliet, was om een oordeel op de tweede klacht te ontlopen. Ook dit is weer een voorbeeld van de eenzijdigheid van de inhoud van het concept-rapport en het gebrek aan een kritische blik op wat er wordt voorgeschoteld door derden.

GIB heeft eind 2020/begin 2021 ook deskundige Harmsen aangeschreven, maar het concept-rapport bevat daarover onjuiste informatie. In het concept-rapport wordt gesteld dat Harmsen het contact als “zeer intimiderend” omschrijft en dat hem zou zijn gesommeerd om zijn uitspraken “terug te trekken”. Daar is geen sprake van. Harmsen is in eerste instantie aangeschreven om toe te lichten of hij, gelet op de informatie die GIB hem in diezelfde brief heeft verstrekt, bij zijn uitspraken blijft, en zo ja op basis van welke feiten en of hij bereid was om met GIB te overleggen over een passende rechtzetting. Het woord sommatie komt in de brief niet terug.

Gerechtelijke procedures Biezeveld en Zembla

Omdat Biezeveld en Zembla stelselmatig weigerden om serieus in gesprek te treden met GIB en hun ernstige beschuldigingen te rectificeren, was er geen andere uitweg dan het starten van een juridische procedure. Dat is onder die omstandigheden geen disproportioneel middel. De rechtbank Den Haag heeft, in afzonderlijke zaken, geoordeeld dat zowel Biezeveld als Zembla onrechtmatig heeft gehandeld jegens GIB en dat ze onder andere rectificaties moeten plaatsen.

Procedure tegen Biezeveld

In de procedure tegen Biezeveld staat de verplichting tot rectificatie ten aanzien van de onterechte strafrechtelijke beschuldigingen centraal. De rechtbank oordeelt dat Biezeveld onrechtmatig handelt en overweegt onder andere het volgende over de strafrechtelijke beschuldigingen van Biezeveld:²

“Deze beweringen komen neer op beschuldigingen van ernstige strafbare feiten aan het adres van GIB. Biezeveld spreekt in de Zembla-uitzending zelf van economische delicten van de hoogste categorie waarop gevangenisstraffen van maximaal zes jaar staan. Bij die beschuldigingen is, zoals gezegd, geen voorbehoud of nuancering geplaatst. Het spreekt voor zich dat de impact van deze beschuldigingen groot is, te meer nu deze zijn geuit door iemand die zich als onafhankelijke deskundige met specifieke expertise heeft laten interviewen en aan wiens oordeel gezag toekomt. Te verwachten viel dat die beschuldigingen, gedaan in een bekend primetime landelijk uitgezonden tv-programma voor onafhankelijke

¹ <https://www.rvdj.nl/2020/41>.

² ECLI:NL:RBDHA:2021:13108, paragraaf 5.13.

onderzoeksjournalistiek, afbreuk zouden doen aan de reputatie van [eiseres] en mogelijk negatieve invloed konden hebben op opdrachten van [eiseres] voor de levering van granuliet.”

“[...] Geen van de door Biezeveld aangedragen gegevens rechtvaardigt die zonder enig voorbehoud door hem gemaakte gevolgtrekking, met name ook voor wat betreft de strafrechtelijke kwalificatie. Dit brengt de rechtbank tot het oordeel dat er geen voldoende solide feitelijke basis was voor de stellige bewering van Biezeveld dat GIB betrokken was bij de illegale stort van granuliet in Over de Maas en zich schuldig heeft gemaakt aan strafbare feiten.”³

Biezeveld wordt onder andere veroordeeld om de volgende rectificatie te verspreiden via het ANP:

“RECTIFICATIE BERICHTGEVING BONTRUP

In de televisie-uitzending van het programma Zembla van 6 februari 2020 heb ik, Gustaaf Biezeveld, het bedrijf Graniet Import Benelux, mede handelend onder de naam Bontrup, alsmede haar statutair directeur, beschuldigd van strafbare feiten, te weten het opzettelijk plegen van valsheid in geschrifte en het opzettelijk illegaal storten van afval in de plas Over de Maas. De rechtbank Den Haag heeft bij vonnis van 8 december 2020 geoordeeld dat deze beschuldigingen onrechtmatig zijn jegens de onderneming Bontrup, nu deze beschuldigingen geen deugdelijke basis hebben in het feitenmateriaal. De rechtbank Den Haag heeft mij, Gustaaf Biezeveld, veroordeeld tot het publiek maken van deze rectificatie door middel van verzending als persbericht.”⁴

Biezeveld wordt daarnaast veroordeeld om BNNVARA te verzoeken deze rectificatietekst op de homepage te plaatsen⁵ en de door GIB geleden schade als gevolg van het handelen van Biezeveld te vergoeden.⁶ Biezeveld heeft zelf hoger beroep ingesteld tegen het vonnis.

Procedure tegen Zembla

Ook in de procedure tegen Zembla staat rectificatie van feitelijke onjuistheden centraal, en niet schadevergoeding zoals het concept-rapport doet vermoeden. Over het opnemen van de strafrechtelijke beschuldigingen oordeelt de rechtbank als volgt:

“In het getoonde fragment van Zembla beschuldigt Biezeveld GIB zonder enig voorbehoud of enige nuancering van het opzettelijk plegen van strafbare feiten. Ook Zembla heeft moeten begrijpen dit een verstrekkende beschuldiging was, met potentieel grote gevolgen voor de goede naam en reputatie van GIB/Bontrup. Als zorgvuldig handelend objectief onderzoeksjournalistiek programma mocht van Zembla worden verwacht dat zij zich voldoende ervan had vergewist dat voor deze ernstige beschuldigingen voldoende steun in de feiten bestond voordat Zembla dit in haar Eerste Uitzending aldus zou openbaren.”⁷

“De rechtbank komt, op grond van al het vorenstaande, tot het oordeel dat Zembla niet met de van haar te verwachten zorgvuldigheid tegenover GIB / Bontrup heeft gehandeld door de door Biezeveld gedane uitlatingen over het opzettelijk plegen van strafbare feiten door GIB in de Eerste Uitzending op te nemen, zonder voldoende feitelijke basis en op de ongenueanceerde en onvoorwaardelijke wijze zoals Zembla dat heeft gedaan. Hiermee heeft Zembla GIB te

³ Idem, paragraaf 5.17.

⁴ Idem, paragraaf 6.3

⁵ Idem, paragraaf 6.4.

⁶ Idem, paragraaf 6.5

⁷ ECLI:NL:RBDHA:2022:8625, paragraaf 4.31.

lichtvaardig blootgesteld aan verdachtmaking van het plegen van strafbare feiten, zonder dat daarvoor een voldoende basis in de feiten bestond.”⁸

Ook Zembla wordt veroordeeld tot het plaatsen van de volgende rectificatietekst:

“Rectificatieverplichting Zembla

De Rechtbank Den Haag heeft bij vonnis van 31 augustus 2022 geoordeeld dat Zembla onrechtmatig (want niet met de van Zembla te verwachten zorgvuldigheid) tegenover het bedrijf Graniet Import Benelux (ook handelend onder de naam Bontrup) heeft gehandeld door de door Gustaaf Biezeveld gedane uitspraken over het opzettelijk plegen van strafbare feiten door het bedrijf Bontrup in de uitzending van 6 februari 2020 op te nemen. Dit echter zonder voldoende feitelijke basis en op de ongenueanceerde en onvoorwaardelijke wijze zoals Zembla dat toen heeft gedaan. De rechtbank Den Haag heeft BNNVARA / Zembla bevolen deze rectificatie te plaatsen.”

Ook oordeelt de rechtbank dat Zembla onrechtmatig heeft gehandeld en verantwoordelijk is voor de door GIB geleden schade als gevolg van het onrechtmatig handelen van Zembla. Ook Zembla heeft zélf hoger beroep ingesteld tegen het vonnis.

Met betrekking tot de overige uitlatingen komt de rechtbank tot het oordeel dat de feiten weliswaar vrij eenzijdig en op onderdelen selectief en gekleurd worden belicht dan wel dat een eenzijdig beeld wordt neergezet dan wel dat deze minder zorgvuldig zijn maar dat de grenzen volgens de rechtbank “net niet” zijn overschreden. In het hoger beroep dat Zembla heeft ingesteld heeft GIB tevens incidenteel hoger beroep ingesteld met betrekking tot deze overige uitlatingen en beschuldigingen omdat zij van oordeel is dat de grens hier wel is overschreden.

Beide zaken staan thans voor arrest.

De rechtbank besteedt in beide zaken uitvoerig aandacht aan de belangrijkste rapporten en rechtspraak van bestuursrechters die het tegendeel aantonen van hetgeen Zembla en Biezeveld tegen beter weten in maar blijven herhalen. Enkele voorbeelden uit het vonnis in de procedure tegen Zembla:

“Adviesbureau Arcadis heeft in opdracht van IenW onderzoek gedaan naar het toepassen van granuliet in Over de Maas. Op 16 april 2021 heeft Arcadis hierover een rapport uitgebracht met de titel ‘Review-Onderzoek Granuliet Over de Maas’. Arcadis heeft in dit rapport geconcludeerd dat het toepassen van granuliet in Over de Maas geen negatieve effecten heeft voor mens en milieu in de eindsituatie of tijdens de uitvoering. Granuliet valt in de milieuhygiënisch meest schone kwaliteitsklasse die in Nederland wordt toegekend aan grond. In geen enkel monster van grond, grondwater of oppervlaktewater is acrylamide aangetoond boven de detectielimiet. Ook in de toekomst is de vorming van acrylamide uit polyacrylamide niet waarschijnlijk, aldus het Arcadis-rapport.” (par 2.99);

“Ongeacht of er binnen het ambtelijk apparaat intern verschillende opvattingen heersten over de kwalificatie van granuliet, mocht GIB – als betrokken producent – op grond van alle hiervoor genoemde feiten en omstandigheden in elk geval ervan uitgaan dat het bevoegd gezag granuliet vanaf 2008 bestendig als grond beschouwde.” (par. 4.26.5);

⁸ Idem, paragraaf 4.38.

“[...] De ABRvS (de hoogste bestuursrechter) heeft uiteindelijk ook, na een lange discussie en verschillende deskundigenrapporten, in zijn uitspraak van 13 oktober 2021 geoordeeld dat het ministerie op grond van het Bbk granuliet als grond mag beschouwen [...]” (par. 4.26.6).

Daarnaast blijkt uit vele andere bronnen dat granuliet rechtmatig als grond wordt toegepast. Een selectie:

- Zo bevestigen Rijkswaterstaat, de ILT en Bodem+ vanaf het eerste moment dat de toepassing van granuliet volgens de regels verloopt;
- De ministers van Milieu en Wonen en Infrastructuur en Waterstaat verklaren in een Kamerbrief van 5 maart 2020 dat geen sprake is van een overtreding;
- In maart 2020 herbevestigt de Minister van IenW dat granuliet als grond kwalificeert, het productcertificaat geldig is en dat toepassing van granuliet niet schadelijk is voor mens en milieu;
- In september 2020 bevestigt Wim Kuijken in een onafhankelijk onderzoek dat individuele ambtenaren granuliet hebben geweigerd zonder dat zij daartoe bevoegd waren en zonder ruggenspraak met leidinggevenden, in strijd met de regelgeving en het bestendige beleid;
- In april 2021 is de uitkomst een onafhankelijk onderzoek door Arcadis dat er geen sprake is van negatieve effecten voor mens en milieu in Over de Maas, de natuurplas waar granuliet wordt toegepast;
- In november 2021 bevestigt het tweede rapport Wim Kuijken dat de individuele ambtenaren ten onrechte granuliet hebben geweigerd; en
- In november 2022 volgt nog een herbevestiging door de Staatssecretaris van IenW dat granuliet als grond kwalificeert.

Dit is slechts een selectie van de ook in de processtukken opgenomen voorbeelden dat er met de toepassing van granuliet niets aan de hand is. Van al deze informatie komt helemaal niets terug in het concept-rapport, terwijl dit juist essentiële informatie is voor de achtergrond bij het initiëren van de stappen die GIB heeft moeten ondernemen en waar in het concept-rapport (op onvolledige wijze) over wordt bericht.

Het is onduidelijk op welke bronnen FPU zich precies baseert, behalve het globaal overnemen van berichten uit de media die bovendien afkomstig zijn van Zembla, de wederpartij van GIB en partijen die met Zembla samenwerken. Daar waar verwijzingen zijn opgenomen naar bijvoorbeeld vonnissen is ook overduidelijk dat er selectief is gekeken naar die vonnissen. Zo komt geen van de in het voorgaande geciteerde informatie terug.

Conclusie

Het is voor GIB onvoorstelbaar hoe zij na dit alles voorkomt in het rapport van FPU:

- de rechtbank Den Haag heeft in twee afzonderlijke procedures geoordeeld dat Biezeveld respectievelijk Zembla onrechtmatig hebben gehandeld en moeten rectificeren;
- het OM heeft een strafrechtelijk onderzoek naar aanleiding van de uitzending geseponeerd met als uitkomst dat GIB ten onrechte is aangemerkt als verdachte;
- meerdere rapporten bevestigen dat er niets mis is met de toepassing van granuliet;
- verschillende bestuursrechters hebben inhoudelijk geoordeeld over deze kwestie en bevestigd dat de toepassing van granuliet rechtmatig is;
- de Raad voor de Journalistiek heeft de klacht van GIB tegen Zembla gegrond verklaard; en
- de rechtszaken tegen Zembla en Biezeveld zijn nog onder de rechter.

GIB herhaalt dan ook nogmaals het verzoek om de passages over GIB niet in uw definitieve rapport op te nemen. Mocht u hiertoe niet bereid zijn, dan verzoekt GIB u om deze reactie integraal in uw definitieve rapport op te nemen.